

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בחוקותי

כ' באייר

לעליית 'שלישי' (שבה קריאת התוכחה) עולה הבעל-קורא, ומעצמו (בלי שקוראים לו 'עמוד' וכו'), ומברך לפניו ולאחריה². לאחר מכן – מברכים אותו בשמו, כרגיל.

קוראים את פסוקי התוכחה בקול נמוך, אך באופן שישמע הקהל היטב את הקריאה (חוץ מהפסוק 'וזכרתי את בריתי' – כו, מב – הנקרא בקול רגיל). בפסוק 'ואף גם זאת' (כו, מד) חוזרים לקרוא בקול רגיל³.

בפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר ויקרא, נהוג לעמוד. רצוי שהקורא יפסיק קמעה לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע

(1) בחו"ל – פרשת בהר.

(2) שם, עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.

(3) כדעת הפר"ח ס' תכח ס"ז, קיצור שו"ע ס' ע"ד ועוד, הובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד סנ"ד ואילך, וכמנהג האשכנזים, ולא כמובא שם מפע"ח ושער הכוונות שהאריז"ל היה קורא זאת בקול רם כמנהג הספרדים (וב'רשימות הרב"ש' מיום "ג אדר תרע"ה מובא שגם הרה"ק הרז"א ע"ה, אחיו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, היה קורא בקול רם. וראה 'היום יום', יז אלול, בסופו). ואכן הרה"ח ר' ישראל גורדון סיפר, שפעם – בשנים הראשונות לנשיאות הרבי – קרא את התוכחה בנגינה כרגיל, והעיר רבינו (ע"י המזכיר הרה"ח ר"ל גרונר) מדוע האט זיך ישראל היינט צוזונגען ביי דעם (תוכחה)!! (=מדוע 'שורר' היום ישראל בקריאת התוכחה?! – ס' לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 74).

היטב את קריאת הפסוק. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריי הקורא ואיתו גם העולה לתורה⁴: "חזק חזק ונתחזק"⁵.

התוועדות בבית-הכנסת⁶.

"ב'שבת חזק' כדאי לקשר זאת [את סיום קריאת החומש] עם התוועדות מיוחדת (בהוספה על ההתוועדות שבכל שבת "להקהיל קהילות ככל שבת ושבת"), כהמנהג בכמה וכמה קהילות קדושות בישראל שב'שבת חזק' מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות – שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות, להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור), ויוסיפו בהשמחה ד'גמרה של תורה' (סיום ספר שלם בתורה, על-דרך השמחה שעושים לגמרה של התורה כולה בשמחת תורה)..."⁷.

אחר תפילת מנחה, פרקיי-אבות – פרק ד.

(4) ספר-המנהגים, שם. לוח כולל-חב"ד. ודלא כמ"ש בס' שולחן הקריאה פכ"א שהעולה לא יאמר 'חזק', מחשש הפסק. והטעם: "כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמוה"ז ס' קס"ט). ו[לא רק הקהל מברכו, אלא] גם הוא [העולה] אומר [זאת לקהל], כי נוסחא שלנו היא ונתחזק" – אג"ק ח"ד עמ' יד. וראה הנסמן ב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסך-סיוון עמ' רפה, ובארוכה – במדור זה בגיליון תתפ"ח הערה 1.

(5) סידור אדמוה"ז במקומו.

(6) היום-יום, ל' ניסן.

(7) ספר-השיחות תש"נ ח"א, עמ' 233.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קמ

ערב שבת קודש

פרשת בחוקותי

י"ט באייר התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא-לאור עלידי

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק

"הלומד מכל אדם"

בן זומא אומר: איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר: מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי. איזהו גיבור? הכובש את יצרו, שנאמר: טוב ארך אפים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר. איזהו עשיר? השמח בחלקו, שנאמר: יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך; אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. איזהו מכובד? המכבד את הבריות, שנאמר: כי מכבדי אכבד ובוזי ייקלו (פרק ד, משנה א)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא: בן זומא – לפי שלא האריך ימים, ולא נסמך שייקרא רבי, היו קורין אותו על שם אביו, וכן בן עזאי ושניהם שמש שמעון. איזהו חכם – הכי קאמר, איזהו חכם שראוי שיתהלל בחכמתו? הלומד מכל אדם, ואף על פי שהוא קטן ממנו. שכיוון שאינו חס על כבודו ולומד מן הקטנים, ניכרים הדברים שחכמתו היא לשם שמים ולא להתיהר ולהתפאר בה. שנאמר מכל מלמדי השכלתי – וסיפא דקרא, "כי עדותיך שיחה לי", כלומר, הייתי לומד תורה מכל מלמדי ואפילו מן הקטנים ממני ולא הייתי חושש לכבודי, כי עדותיך שיחה לי שכל כוונתי היתה לשמים בלבד.

פירוש כ"ק אדמו"ר: מכל מלמדי השכלתי – הלימוד מכל אדם מוסיף לא רק בחכמה ("איזהו חכם"), אלא גם בכוח המשכיל ("השכלתי"), שהוא שורש ומקור השכל. כי עדותיך – במסירת עדות לא נוגע מעמדו ומצבו של העד, כי אם תוכן דבריו, ואף כאן: יש ללמוד מכל אדם, יהיה מי שיהיה. שיחה לי – הלימוד יכול וצריך להיות גם משיחה בעלמא, על דרך מאמר רז"ל, "שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד", ודוגמתו בכל יהודי, שהוא בבחינת "תלמיד חכם", ככתוב "וכל בניך לימודי ה'".

(שבת קודש פרשת קרח תשמ"ח. התועודיות תשמ"ח כרך ג, עמ' 554 – בלתי מוגה)

הפירוש ד"איזהו חכם" הוא – "שראוי שיתהלל בחכמתו". ויש לדקדק בזה: הרי מקרא מלא דיבר הכתוב, "אל יתהלל חכם בחכמתו גו' הגיבור בגבורתו גו' עשיר בעושרו"? והביאור: הפסוק ממשך "כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי", כלומר: כשהמטרה היא "השכל וידוע אותי", אזי "יתהלל המתהלל" גם במעלות דחכמה גבורה ועושר, שכן כל עניינם אינו אלא למען "השכל וידוע אותי". ואף כאן: "איזהו חכם, שראוי שיתהלל בחכמתו", שכן כל מטרת החכמה היא "השכל וידוע אותי". והדבר מודגש בסיום הכתוב – "כי עדותיך שיחה לי": תכלית החכמה ("מכל מלמדי השכלתי") אינה אלא בשביל "עדותיך", על דרך "השכל וידוע אותי". ומזה מובן גם לגבי גבורה ועושר, שאינם אלא בשביל ענייני קדושה, תורה ומצוותיה, "עדותיך".

(שבת קודש פרשת תבוא תשמ"ו. התועודיות תשמ"ו כרך ד, עמ' 384 – בלתי מוגה)

איזהו חכם הלומד מכל אדם – על דרך צחות: לפנינו משנה מפורשת האומרת שטבע ה"טיפש" להחזיק את עצמו לחכם הכי גדול. שהרי החכם לומד מכל אדם. הרי שמי שאינו מוכן ללמוד מכל אדם, היות שמחזיק את עצמו לחכם הכי גדול, הרי הוא היפך מוחכם...

(מהתועודות שבת קודש פרשת ניצבים תשמ"א – בלתי מוגה)

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם									
י"ט באייר ה'תשע"ו - כ"ו באייר ה'תשע"ו									
יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות					
ו'	י"ט באייר	ה'ל' שגגות פרק טו. ה'ל' מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה'ל' מעילה פרק ג.	מ"ע סח. עה. עו.					
ש"ק	כ' באייר	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע עד. עז.					
א'	כ"א באייר	ה'ל' תמורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ת קו. מ"ע פז.					
ב'	כ"ב באייר	פרק ד. לב טהור וגו'. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. ה'ל' טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ו.	מל"ת קז. מ"ע קז.					
ג'	כ"ג באייר	פרק ג-ה.	פרק ז.	מ"ע קז.					
ד'	כ"ד באייר	פרק ו-ח.	פרק ח.	מ"ע קז.					
ה'	כ"ה באייר	פרק ט-יא.	לך אזבח וגו'. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. ה'ל' קרבן פסח. בפרקים אלו. פרק א..	מ"ע קז.					
ו'	כ"ו באייר	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע קז.					

זמני השבוע*									
תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים	
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ט באייר	3.06	4.12	4.39	9.06	12.38	1.13	7.38.8	8.06	
ש"ק, כ' באייר	3.05	4.12	4.38	9.05	12.38	1.13	7.39.4	8.07	
א', כ"א באייר	3.04	4.11	4.38	9.05	12.38	1.13	7.40.0	8.07	
ב', כ"ב באייר	3.04	4.11	4.37	9.05	12.38	1.14	7.40.6	8.08	
ג', כ"ג באייר	3.03	4.10	4.37	9.05	12.39	1.14	7.41.2	8.09	
ד', כ"ד באייר	3.02	4.10	4.36	9.05	12.39	1.14	7.41.8	8.09	
ה', כ"ה באייר	3.01	4.09	4.36	9.05	12.39	1.14	7.42.3	8.10	
ו', כ"ו באייר	3.01	4.09	4.36	9.05	12.39	1.14	7.42.9	8.10	

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת									
פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע		
	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	
בחוקותי	8:19	7:02	8:22	7:17	8:23	7:10	7:18	8:20	
במדבר	8:24	7:06	8:26	7:21	8:28	7:14	7:22	8:25	

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 עורך אחראי: לוי יצחק שייקיץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
 מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000
 טל' 0722770100, פקס: 03.9606169, 7474-ISSN 0793
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

רשב"י גילה את הטוב והברכה שבכל דבר

**מדוע התברך ר' אליעזר בלשונות של היפך הברכה ולא באופן גלוי?
• שלוש עצות בחסידות לייסורים, אבל בכוח פנימיות התורה הם
מתבטלים לכתחילה • כוחו של רשב"י שגילה את הפנימיות והטוב
בכל דבר • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו**

א. אודות! יום השבת איתא: "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת". "ערב שבת" כאן אינו יום ששי דוקא, אלא בכל ימי השבוע העבר, החל מיום ראשון בשבוע, יש להתחיל להתכונן לשבת.³ ולכן בכל יום מימי השבוע, החל מיום ראשון, אומרים "היום יום ראשון בשבת", "יום שני בשבת" וכן הלאה, דהיינו שמונים את הימים עד לשבת הבאה.⁴ ובפרט עליפי מה שכתב הרמב"ן על הפסוק⁵ "זכור את יום השבת לקדשו", שבספירת הימים עד לשבת הבאה מקיימים את מצוות "זכור את יום השבת לקדשו". ולכן מצינו גם⁶ שהתפלות של כל ימי השבוע עולים בשבת.⁷ ואין זה בסתירה לדברי הגמרא⁸ שרק הימים

האחרונים בשבוע, מיום רביעי ואילך, יש להם שייכות ליום השבת, אבל הימים הראשונים בשבוע יש להם שייכות לשבת שלפני זה – שמטעם זה אפשר לעשות הבדלה, אם שכח וכו', ולהעביר את הסדרה "שנים מקרא ואחד תרגום" עד יום שלישי בשבוע הבא – כי הם ב' עניינים נפרדים, כמבואר במקום אחר⁹ שישנם המשכות השבת שהם רק עד ג' ימים (קודם השבת ולאחר השבת)¹⁰, אבל לעניין מה שצריך להיות עולה ונכלל בשבת – הרי כל ששת ימי החול שלפני השבת הם הכנה ועולים בהשבת הבאה לאחריהם. עליפי זה, הרי בשבת זו היא העלייה וההתכללות של ל"ג בעומר – יום ההילולא ויום השמחה של רבי שמעון בר יוחאי.

ב. בליקוטי¹¹ תורה פרשתנו¹² מבואר, שכל עניני התוכחה הם באמת ברכות (לדוגמא: "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד"¹³ – פירושו שכל עשר (9) ראה תורת מנחם – התוועדויות חט"ו ע' 295. וש"נ. (10) שבת מיני' מתברכין כולי יומי – הוא כל השבוע שלאחר זה כמובן. ואכ"מ. (11) מכאן עד סוסט"ו – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 283 ואילך. (12) ד"ה בשברי לכם מטה לחם (בחוקתי מח, א ואילך). (13) פרשתנו כו, כו.

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר בלה"ק, ונדפסה בבטאון חב"ד חוברת יז ע' 5 ואילך. ורובה הוגהה (באידיש) ונדפסה גם בלקו"ש ח"א ע' 285 ואילך. מהדורא זו היא כבלקו"ש ושולבו בה כמה עניינים מהמהדורה שבבטאון חב"ד, וכן ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגהה. (2) ע"ז ג, סע"א. (3) ראה ביצה טו, רע"א. שו"ע אדה"ז או"ח סרמ"ב ס"י. (4) ראה גם שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ג. (5) יתרו כ, ח. (6) ראה תו"א נח יר"ד, א. (7) ע"י התפלה דשבת (מהנחה בלתי מוגהה). (8) פסחים קו, סע"א. שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ה. שם סרצ"ט ס"ח.

המשמעות הפנימית של 'שלום' היא – השכנת שלום בין החומר לצורה, עלידי הגברת הצורה על החומר. בעבודה זו שלושה שלבים. "שלמא דארעא" – השלב הראשון הוא אמירת 'מודה אני', המכשירה את היהודי, שנקרא 'ארץ חפץ' (מלאכי ג), לעבודת היום. "שלמא דביתא" – לאחר מכן באה תפילת שחרית (והשיעור בתורה שיש לקבוע לאחר התפילה), שבה האדם בונה את 'ביתו' הרוחני. "שלמא דעלמא" – עם סיום התפילה והיציאה אל העולם מתחילה העבודה של בירור וזיכוך העולם, היינו המשכת הקדושה שהרגיש בתפילתו בתוך עסקי המסחר והדרך-ארץ.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת בהר-בחוקתי תשמ"ג. התוועדויות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1469)

והתהלכתי בתוכם (כו,יב)

"והתהלכתי" רומז לשני סוגי 'הילוך' שיהיו לעתיד-לבוא: א) המשכת והורדת אור אלוקי בעולם, ב) העלאת העולם והתכללותו באור האלוקי. למה הדבר דומה? לשני אנשים, שאחד עומד על הר והשני בבקעה. אפשר לקרובם זה לזה הן עלידי שהעליון יורד למטה והן עלידי שהתחתון עולה למעלה.

היתרון של 'המשכה' הוא בשלמות האור, דהיינו שנמשך אור רב ונעלה. לעומת זאת, היתרון של 'העלאה' הוא בשלמות הכלי, שהאור (המועט) שנמשך נקלט ונתפס בכלי באופן פנימי. לעתיד-לבוא יתחברו ויתמזגו שתי הבחינות – יתגלו אז הגילויים הנעלים ביותר והם ייקלטו בכלים בקליטה פנימית ויסודית.

(ליקוטי-תורה – דברים, עמ' כז)

וכשלו איש באחיו (כו,לז)

זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה (רש"י)

רבנו הזקן מפרש מאמר זה בשני אופנים: "ערבין" – מלשון עריבות ומתיקות. יהודי אחד חייב לראות יהודי שני כדבר מתוק וערב. "ערבין" – מלשון תערובת. יהודי אחד חייב להתערב ולהתמזג עם יהודי שני.

(ספר השיחות תש"א עמ' 144)

כיצד אפשר להבין ש"כל ישראל ערבין זה לזה", היינו שהקטן בישראל ערב לגדול שבגדולים? והרי מקובל שהגדול נעשה ערב לקטן (העשיר נהיה ערב לעני, וכיוצא בזה), ולא להיפך. אלא כשם שיש יתרון מסויים ברגל לעומת הראש (הרגליים מעמידות את הראש, וכמו-כן מובילות אותו למחוז חפצו), ואין הראש מושלם בלעדיו, כך יש יתרון ב'רגל' של עם-ישראל, היהודי הפשוט, לעומת ראשי העם, ולכן הם זקוקים לו ואינם מושלמים בלעדיו. ומכיוון שכל יהודי הוא 'ראש' לגבי שאר העם כפרט מסויים, הרי לגבי פרט זה כולם זקוקים לערבות שלו.

(לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1140)

פרשת בחוקותי

אם בחוקותי תלכו (כו,ג)

שלוש משמעויות לתיבת "בחוקותי": (א) חוקה על-שכלית, (ב) עמל תורה (רש"י), (ג) מלשון חקיקה. ושלושתן קשורות זו בזו. חוקה – על יהודי לעסוק בתורה מתוך קבלת-עול, בגלל שהקב"ה ציווהו ללומדה ולהבינה, ולא בגלל הטוב-טעם השכלי שבה. עמל תורה – מי שעוסק בתורה בגלל ציווי הבורא מתייגע ועמל בה הרבה יותר מכפי רגילותו וטבעו (ואילו הלומד מחמת הנועם השכלי שבתורה אינו מתייגע אלא לפי מדת הנועם שמרגיש). חקיקה – המתייגע בתורה מתאחד עמה עד שנהיה דבר אחד איתה, כאותיות החקוקות על האבן, שהן דבר אחד עם האבן.

(ליקוטי שיחות, כרך ג, עמ' 1012)

אם בחוקותי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם (כו,ג-ד)

מפרש הרב המגיד ממזריטש: מסופר בגמרא (תענית כד) שרבי חנינא בן דוסא הלך פעם בדרך, והתחיל לרדת גשם. התפלל התנא ואמר: "כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער?", ומיד פסק הגשם. זהו שרמז הכתוב: "אם בחוקותי תלכו" – אם תהיו כולכם צדיקים, אזי "ונתתי גשמיכם בעיתם" – לא תועיל תפילת היחיד – שהוא צדיק – כנגד הרבים.

(אורתורה עמ' מג)

ונתנה הארץ יבולה (כו,ד)

"ארץ" – מלשון רצון. "ונתנה הארץ יבולה" – הרצונות הטובים בעבודת ה' אסור להם שיישאר בגדר רצון ובכוונה בלבד, אלא עליהם לתת את פירותיהם במעשה בפועל.

(ליקוטי דיבורים, כרך א, עמ' 511)

ונתתי שלום בארץ (כו,ו)

שלמא דארעא, שלמא דביתא, שלמא דעלמא (זוהר ח"ג קטו)

היכן מצא הזוהר בפסוקנו גם "שלמא דביתא" ו"שלמא דעלמא"? "ונתתי שלום בארץ" – היינו "שלמא דארעא". "ושכתבתם ואין מחריד" – "שלמא דביתא". "וחרב לא תעבור בארצכם" – "שלמא דעלמא". מכיוון שיהיה שלום בעולם כולו, לא יעברו גייסות למלחמה דרך ארץ-ישראל (ראה רש"י).

(מהתועדות שבתקודש פרשת בהר בחוקותי תשמ"ג. התועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1469)

ד. מכיוון שפירוש ברכות אלו קשור עם פנימיות התורה, הרי כשם שאת פנימיות התורה גילה רשב"י לכל, כך ברכות אלו פירשם גם לבנו, שבאותה שעה לא היה עדיין במדריגה נעלית כל כך,

– ולכן אומרת הגמרא "אמר ליה לבריה", ואינה קוראת אותו בשמו²¹. והוכחה נוספת, מזה ששלחו לקבל ברכה מר' יונתן בן עסמי ור' יהודה בן גרים – ואף-על-פי-כן גם לו גילה את הברכות.

ה. בשלשה מקומות בתניא מבוארת העצה לייסורים: פעם אחת – בחלק ראשון של תניא, וב' פעמים – באגרת הקודש.

בחלק ראשון דתניא¹⁸ איתא, שהעצה לייסורים היא "לקבולי בשמחה"²², שעל-ידי זה יזכה שלעתיד לבוא יומשך בטוב הנראה והנגלה.

אבל, הרי זהו עניין שצריכים להמתין לזמן דלעתיד לבוא.

באגרת הקודש במקום אחד²³ נותן עצה "לפשפש במעשיו"²⁴, ולהתבונן בכך שהמלך הגדול רוחץ צואת בנו יחידו, כמו שכתוב²⁵ "אם רחץ ה' את צואת בנות ציון גוי", שעניין זה הרי הוא בא מצד האהבה רבה שלמעלה, ועל-ידי ההתבוננות "כמים הפנים אל פנים" יעורר את האהבה בעצמו להקב"ה, ועל-ידי זה ימשיך למעלה, שהאהבה תהיה אהבה מגולה, ובמילא תומשך גם למטה בטוב הנראה והנגלה.

עצה זו, אף שאמנם אין צורך לחכות להמתין לזמן דלעתיד, ואפשר שיהיה לו טוב הנראה והנגלה גם עתה, אבל לזה יש צורך בהתבוננות והתעוררות אהבת הוי' וכו'.

במקום אחר באגרת הקודש²⁶ נותן עצה לידיע שזהו עניין של ניסיונות²⁷, שמנסים את האדם אם יש לו רצון בענייני עולם הזה וחיי הגוף. ועל-ידי

כוחות הנפש ישתתפו באפיה בתנור ובחמימות הבאה מהתבוננות ב"אחד" – אלא שלהיותן ברכות נעלות ביותר, אין ביכולתן לבוא בגילוי, ולכן נאמרו באופן זה.

הצמח-צדק מביא שם¹⁴ בהגהה, שזהו גם הפשט בסיפור הגמרא¹⁵, שרבי שמעון בן יוחאי¹⁶ שלח את בנו אל רבי יונתן בן עסמי ורכי יהודה בן גרים שיברכוהו. כשבא אל ר' שמעון, מסר לו מה שאמרו לו, והתאונן שלכאורה הם עניינים שהם ההיפך מברכות, אמר לו ר' שמעון שבאמת "הנך כולהו ברכתא נינהו", ופירש לו את כל הברכות. ולכאורה, מדוע אמנם בירכוהו בלשון שאפשר לפרשו באופן אחר? – אומר על כך המהרש"א¹⁷ שהיה זה "לחדודי". והצמח-צדק אומר ש"יותר נראה כפשוטו, לפי שהברכה באופן זה היא מבחינת סתום".

ג. לכאורה, כיוון שהם ברכות נעלות שבהכרח שיבואו בהעלם, איך היה יכול ר' שמעון בן יוחאי לפרשם בגלוי?

ויוכן על-פי המבואר בתניא¹⁸ שייסורים הם טוב מעלמא דאתכסיא, בחינת י"ה, ולכן נמשכים למטה עתה ב"בחינת צל ולא אורה וטובה נראית". ועל-ידי זה שמקבלים את הייסורים בשמחה, זוכים לעניין "כצאת השמש בגבורתו"¹⁹, שיהיה לעתיד, שאז יומשך בטוב הנראה והנגלה.

הנשמות שעניינם הוא לגלות פנימיות התורה – אצלם גם עתה מאיר הגילוי דלעתיד²⁰. ולכן רשב"י, שעניינו היה לגלות פנימיות התורה, היה ביכולתו לפרש את הברכות בגילוי, דמכיוון שאצלו האיר כבר עניין "כצאת השמש בגבורתו", ראה כבר עתה את הברכות שבזה.

ולכן בא פירוש התוכחה כברכות – בחסידות דווקא, שמביאה פנימיות התורה בגילוי.

(14) מח, ב. ראה סנהדרין מא, רע"ב.

(15) מו"ק ט, סע"א.

(16) ונמצא, שגם בלקו"ת דפרשתנו מדובר ע"ד רשב"י (מהנחה בלתי מוגה).

(23) סכ"ב.

(24) ברכות ה, א.

(25) ישע"י ד, ד.

(26) ס"א.

(27) כמ"ש (פ' ראה יג, ד) "כי מנסה הוי' אליכם אתכם לדעת

גוי" (מהנחה בלתי מוגה).

שעושרו קודם לחיי חבריו (הגדרה זו מופיעה אצל רבינו הזקן ב'אגרת הקדש' סימן טז – תניא קכד, ב: "ולא אמרו חייך קודמים אלא כשביד אחד קיתון של מים וכו'... אבל אם העני צריך לחם לפי הטיפ... כל דברים אלו קודמין לכל מלבושי כבוד וזבח משפחה בשר ודגים.. ולא שייך בזה חייך קודמין...").

מתברכים באור פרטי וכללי

בשיחה (חט"ז שם עמ' 379) מדגיש הרבי שלגבי דרגתו הרוחנית של כב' קדושת אדמו"ר מוהרי"צ הרי לפי תורת הבעש"ט לפסוק "קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח" הנה לנשיאי ישראל ברכה מיוחדת שלא יחסר ב"תורה ועבודה" ואדרבה "בא אורך וכבוד הוי' עליך זרח" – דבר שלא בערך [=יותר] מ"ברכה ניתנת בתורתך". אולם הרבי אינו מקיש מכאן לגבי עסקני ציבור ככלל. ברם, יצויין כי במכתבו של הרבי להרה"ח ר'

אלכסנדר בן-נון (הנ"ל), מקדים הרבי תוך שימוש בסגנונו של רבינו הזקן (תניא פרק מד) ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לכו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדרגת רועה ישראל, בכל זה [בכל זאת] אפס קצהו ושמץ מנהו יש בכל אחד מישראל ובפרט בעסקנים העוסקים בשטח החינוך, על כל פנים ביכולת ובכוח [=פוטנציאל]... ולכן כאן המקום להתבונן בתורת הבעש"ט.. וברור גם כן שמניחים הנ"ל התורה והעבודה בשביל טובת הרבים ולא לבד שמאשרים הנהגתם זו אלא שמברכים אותם באור הפרטי והכללי גם כן.

בשולי הרשימה יצויין, כי למרות הפלאת הפוסקים הנ"ל בגודל מעלת זיכוי הרבים והחיוב לעסוק בכך אין הדברים מגיעים להבטחתו של אדה"ז שנעשה מוחו וליבו זכים אלף פעמים ככה ('תורה אור' בתחילתו) והרבי חוזר ומדגיש את המובא (כ'אור התורה' כרך ו' תתרכו, ב) דאלף הוא לא בדרך גוזמא!

זה שעומד בניסיון הרי זה נמשך בטוב הנראה והנגלה.

המעלה בעצה זו היא, שאין צורך להמתין על התעוררות האהבה וכו', ועד אז לסבול ייסורים חסוּשלוּם, אלא מיד כשעומדים בניסיון – נפטרים מהייסורים. ועוד מעלה בזה, שדי גם במעט ייסורים, שהרי גם במעט יכולים לנסותו, ומיד כשרואים שאינו מתפעל מזה – נוטלים זאת ממנו.

אבל אף-על-פי-כן, הרי כאן יש צורך לעמוד בניסיון. אבל המעלה דרשב"י ופנימיות התורה היא – שנפטרים מכל העניינים הנ"ל; אין צורך להמתין לזמן דלעתיד, לא על התעוררות האהבה וכו', ולא העמידה בניסיון, אלא מצד פנימיות התורה מפרשים, מיד, ומגלים כל עניין, בטוב הנראה והנגלה.²⁸

ו. וכן הוא גם עתה:

בשעה שישנו עניין שמקשים עליו למה עשה ה' ככה, "תחת מה עשה הוי' אלקים לנו את כל אלה"²⁹, "מה חרי האף הגדול הזה"³⁰, הרי ישנם כל העצות הנ"ל, ובסדר שמלמטה למעלה:

תחלה ישנה העצה "לקבולי בשמחה", שיאמין ויהיה סבור באמת שלאמתו של דבר זהו טוב, אלא שזהו הטוב מבחינת י"ה, ומכיוון שהוא נמצא עדיין בבחינת ר"ה – "ההנגלות לנו ולבננו"³¹ – אינו יכול לקבלו, ועל-ידי זה יזכה לראות לעתיד הטוב שבו; לאחר זה – ישנה העצה דאהבה רבה, ולאחרי זה – העצה לעמוד בניסיון.

ועד שבא למעמד ומצב שמצד עניין פנימיות התורה רואה מיד שזהו טוב הנראה והנגלה – שהרי "התורה היא נצחית"³² כל זמן שישראל ילמדו אותה (שעניין זה ישנו תמיד), ובכלל זה גם דברי הגמרא הנ"ל במסכת מועד קטן, שבכוח

בדוגמת המשכת הגשם ע"י רשב"י מיד ע"י אמירת תורה, ללא תעניות, תפלות וכו' (זח"ג נט, רע"ב, וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' רנב. וש"נ).

- 29 ירמ' ה, יט.
- 30 נצבים כט, כג.
- 31 שם, כח.
- 32 תניא רפ"ז, ובכ"מ.

פנימיות התורה רואים מיד שזהו טוב הנראה והנגלה.

* * *

ז. עניין זה שייך גם לפרשת בחוקותי:

התחלת³³ הסדרה היא "אם בחוקתי תלכו", ואיתא בגמרא³⁴ "אין אם אלא לשון תחנונים". כלומר: פירוש תיבת "אם" כאן אינו תנאי כמו בכל מקום, וגם בפרשתנו גופא: "ואם לא תשמעו לי", "ואם בחוקתי גו"³⁵, אלא – תחנונים. הקב"ה, כביכול, מתחנן לבני-ישראל ש"בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה"³⁶.

והבקשה והציווי נותנים גם כוח, ומהווים גם הבטחה, לכל אחד ואחד מישראל, ש"בחוקותי תלכו", כמו שכתוב³⁷ "לבלתי ידח ממנו נדח".

ח. שני עניינים אלו – ציווי והבטחה – מצינו גם במצוות אהבת ה'.

על הפסוק³⁸ "ואהבת את ה' אלקיך", מפרש אדמו"ר הזקן³⁹ ב' פירושים: א) חייב אתה לאהבו ("דו זאָלסט ליב האָבן"), ב) עתיד אתה לאהבו ("דו וועסט ליב האָבן"). וגם שם קשורים פירושים אלו זה בזה, כי הציווי מלמעלה הוא גם נתינת כוח והבטחה, כמבואר לעיל.

אהבה היא שורש לכל רמ"ח מצוות עשה, כולל גם המצווה דיראת ה', שהיא שורש לכל שס"ה מצוות לא-תעשה⁴⁰. ונמצא, שאהבת ה' היא שורש לכל תרי"ג מצוות.

ונמצא, שכשם שעל אהבה ישנו ציווי והבטחה, כן הוא גם על כל תרי"ג מצוות – הנכללים בפסוק "אם (לשון תחנונים וגם הבטחה) בחוקתי תלכו

33) מכאן עד סוף השיחה – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 281 ואילך.

34) ע"ז ה, סע"א. וראה גם תו"כ ריש פרשתנו.

35) פרשתנו כו, יד-טו.

36) תו"כ ופרש"י עה"פ.

37) שמואל"ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. תניא ספל"ט.

38) ואתחנן ו, ה.

39) תו"א תשא פו, ג.

40) תניא פ"ד (ח, א). וראה ג"כ פירוש על הרמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב.

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והזרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חישי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

ממי שנסוע לשליחות נדרשת מקודם הכנה מתאימה – שקידה בלימוד התורה, שכן עליידי הלימוד הוא מתייחד עם התורה... וכאשר התורה "הולכת" בשליחות, הרי ברור שהשליחות תהיה בהצלחה!.

פרוס לרעב – לחמך

בביאור הגר"א ליו"ד סימן רמה ס"ק ה' הביא מתנא דבי אליהו פכ"ז – 'הלא פרוס לרעב לחמך' ואין רעב אלא הרעב מן דברי תורה ואין לחם אלא דברי תורה... מכאן אמרו אם יש אדם שהוא מבין בדברי תורה יפרנס מתורתו גם כן כדי שתרכה חכמתו לו ומוסיפיין לו עליה וכל העושה כן אינו נמנע מן הטובה כו' [=העתידה לבוא על ישראל לימות בן דוד] עיין שם בארוכה.

ושם באותו הפרק – כי תראה ערום וכיסיתו כיצד אלא אם ראית אדם שאין בו דברי תורה הכניסהו לביתך ולמדהו קריאת שמע ותפלה, ולמדהו פסוק אחד בכל יום או הלכה אחת וזוהו במצות לפי שאין לך ערום בישראל אלא מי שאין בו תורה ומצות כו', כמו שכתוב ואת עירום ועריה כו', וב'אבות דרבי נתן' ובגמ' בהרבה מקומות.

אמנם מצינו גם אמורא שנהג אחרת – גיטין ס"ב: ר' שימי בר אשי אמר לאביי "לוחבן מר בעידנא" (ישיבני אדוני ללמוד בעת קבוע. רש"י) והשיבו "אית לי עידנא לדידי" שכבר יש לו קביעות ללימוד עצמי שלו. הרי שלימוד האדם עם עצמו קודם ללימודו עם אחרים. ועיין בלקוטי שיחות כרך טז שם פסקדין הראגוצ'ובי לגבי עצמו על פי הבבלי שרק "תורתו משתמרת", ולכן הוא שצריך ל"תורתו מתברכת" נמנע מעסקנות ציבורית.

ובשו"ת אגרות משה (אה"ע ח"ד סימן כו) הוכיח שתורתו העצמית של האדם קודמת ללימודו עם אחרים ואפילו עם בנו (עיין קידושין כט, ב). ומכל מקום, למעשה, פסקו גם האחרונים שאף שבלימוד התורה שלו קודם לאחרים, מכל מקום חייב כל אדם לבטל מקצת זמנו כדי ללמוד עם תלמידים – עיין 'אהבת חסד' להחפץ חיים פ"כ אות ב' – שהרי גם בענייני גופו לא אמרו אלא שחיינו קודמים לחיי חבירו, אבל לא מצינו

למעלה היא נצחית לעולם ועד וגורם נחת רוח בלתי גבולי, אלא שכדי שתהיה עבודה בהצלחה, צריך הוא וכן ביתו להיות דוגמא חיה בשביל המושפעים שלו לאותם העניינים בהם משפיע עליהם, זאת-אומרת דוגמא חיה של איש ואשה הישראלים על פי דברי תורתנו הק', וביחד עם זה חדורים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, שזהו מכריח קביעות בנפשו וגם קביעות בזמן ולימוד החסידות ושמירת הדרכות' והנהגות', ואז בודאי תקוים גם כן ההבטחה שנעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ואלף פעמים בזה לא בדרך גוזמא כמבואר בכמה מקומות, ז.א. שבלימוד שעה אחת מצליחים וקולטים כמות ואיכות שאחר נצרך לאלף שעות, ואז ילך גם בחייו הפרטים מדרגא לדרגא מחיל אל חיל. מובן שעבודה לא קלה היא, אבל מאין הוא הקא סלקא דעתך שאיש הישראלי צריך לחפש לו עבודה קלה ובפרט בימינו אשר שכינתא בגלותא חשך כפול ומכופל וכל העניינים יגיעים וכו', ויותר ממה שכתוב כאן נמצא בין השטים, ותקותי שגם בזה די למתבונן, ויהי רצון ששנינו נכוון לפירוש אחד על ידי שלשנינו תהיה מטרה אחת להפיץ מעינות החסידות הלוחך וכבוש עד שיכבשו את כל עמנו בניישראל כולם, ולא ילמדו עוד איש את רעהו ומלאה הארץ דעה את ה'.

שליחות בהצלחה

בג' אדר תשי"ט ('אשכילה' עמ' 299) כתב הרבי לבחור:

במענה למכתבו מכ"ח שבט בו כותב על-דבר התיקונים בבית הכנסת אשר עורכים מסיבות שבת וכן מסדרים תפלות הנערים באופן שתהיה השגחה בזה וכו',

ובודאי לא יסתפק בזה בפעולות אלו עצמו וגם על חביריו ישפיע שגם הם יתעסקו בעניינים כאלו אלא שמוכן ופשוט – מבלי שיפריעו להלימוד שלהם בעצמם הן בנגלה והן בחסידות.

אך גם ההצלחה בהפצת היהדות והמעיינות דורשת מילוי ה"מצברים" בתורה. וכך מתבטא הרבי באדר"ח אייר תשל"ב (לקוטי שיחות כרך ז' עמ' 242):

ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם".

ט. עוד פירוש ישנו⁴¹ ב"בחוקותי" – דקאי על מצוות. במצוות ישנם ג' סוגים: "משפטים", "עדות" ו"חוקים". "משפטים" הם המצוות שהשכל עצמו מחייבם, אפילו אלמלא ציוותה עליהם תורה; "עדות" הם המצוות שהשכל עצמו לא היה מחייבם, אבל לאחר שהתורה ציוותה עליהם, יש להם מקום בשכל; "חוקים" הם המצוות שאין להם שום מקום בשכל, כמו מצוות שעטנז, פרה אדומה, וכיוצא בהם.

ומה שנאמר בכתוב "בחוקותי", אף שהכוונה היא לכל המצוות – לפי שמרמז, שגם "עדות" ו"משפטים", אף שיש להם מקום בשכל, צריך לקיימם מצד קבלת-עול, כמו הקיום ד"חוקים" – "חוקה חקקתי גזירה גזרתי"⁴².

ואף שקיום המצוות אינו מצד השכל, אלא מצד קבלת-עול, אף-על-פי-כן יש בזה תענוג⁴³, ואדרבה – התענוג הוא גדול עוד יותר, כידוע⁴⁴ בעניין עבודת עבד נאמן ועבד פשוט, שתענוג העבד הוא תענוג האדון.

ועניין זה מרומז בתיבת "תלכו", שאף שזהו "בחוקותי", קבלת-עול, אף-על-פי-כן – "תלכו", שאמיתית עניין ההליכה הוא בלי גבול⁴⁵, שאינו

יכול לבוא מצד כוחות פנימיים ומוגבלים, אלא מצד כוח מקיף, תענוג, חיות.

ותיבת "אם", התחנונים וההבטחה דהקב"ה, קאי לא רק על גוף קיום המצוות, אלא גם על אופן קיום המצוות: "בחוקותי תלכו", שכל אחד ואחד מישראל מובטח שיקיים מצוות בחיות של קבלת עול.

י. השכר על זה הוא "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'" – גשם ברוחניות, שהוא עניין "יערוף כמטר לקחי"⁴⁶, ולמעלה מזה – אור תורה, ולמעלה מזה – התורה שילמד משיח, שהתורה דעתה הבל היא לגבי תורתו של משיח⁴⁷.

ועל-ידי זה גם: "גשמיכם בעתם", בגשמיות כפשוטו⁴⁸.

והגשמיות תהיה באופן, שלא זו בלבד שלא תעכב מעבודת הוי', אלא אדרבה – תסייע, כמאמר⁴⁹ "דלא אכלי בישרא דתורא כו'" (שעד שאינו אוכל בשר אין דעתו צלולה מספיק), שעל-ידי הגשמיות נעבוד את הקב"ה מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת.

(מהתוועדות שבת בהר"ב בחוקותי ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך טז עמ' 278, 284, 289, בלתי מוגה)

(46) האזינו לב, ב.

(47) קה"ר פי"א, ח. וראה שם רפ"ב.

(48) וכנ"ל (ס"ח – בגוף השיחה), שמצד ענין התורה נמשכים כל ההמשכות גם בגשמיות, כמו בזמן הבית (מהנחה בלתי מוגה).

(49) ב"ק עב, רע"א.

(41) ראה ת"א ות"י. אוה"פ פ"י כה. ועוד.

(42) ראה תורת מנחם – התוועדות חט"ו ע' 58. וש"נ.

(43) כמו בקיום ה"משפטים" (מהנחה בלתי מוגה).

(44) ד"ה אחרי ה"א תרס"ו (המשך תרס"ו ע' שכה ואילך). ד"ה

וילך תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 185).

(45) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (בחוקותי).

הגאולה כבר באוויר

אפשר לפעול זאת עליידי 'אנחה פנימית'

סיום הספר וההכרזה "חזק חזק ונתחזק" – יוסיף חיזוק לכל אחד ואחד להתחיל באופן חדש לגמרי – באופן ד"בחוקותי תלכו" – שיעורים חדשים בתורה (נוסף לחיזוק השיעורים הקיימים והקבועים עד עתה), כולל – שיעורים ברבים, בנגלה בתורה ובפנימיות התורה, כולל – חיזוק בקיום מנהגי ישראל ללמוד פרקי אבות בשבתות אלו...

ועוד ועיקר – שכבר יש לימו את הפעולות האחרונות, השיריים דמעשינו ועבודתינו בצחצוח הכפתורים, לאחר הריבוי הכי גדול שהיה עד עתה, וכנ"ל הפסקי דין שכבר כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, "תלוי" גם מלשון שישנו כבר מן המוכן ו"תלוי" כבר באוויר שטח זה, וצריך רק להורידו בפועל – שזה יכול כל אחד ואחד לעשות ברגע קטן ובאיזה מקום ומעמד ומצב שיהיה – גם בשעת ההתוועדות עתה – עליידי זה שיתבונן לרגע באופן שזה יעורר אצלו אנחה פנימית, שעל זה ישנו הפסקי דין ועדות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (וכמה גדולי ישראל, הרגצ'ובי וכו') – שאנחה יהודית היא תשובה שלימה, והבטיחה תורה: א) ישראל עושין תשובה – ב) ומיד הן נגאלין.

וזה מביא התשובה – וכנ"ל אין הדבר תלוי אלא בתשובה – של הקב"ה כביכול, שגלו לאדום שכינה עמהם, כפסקי דין הרשב"י – ושב ה' אלקיך את שבותך, ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל, והולכים כולם יחד לארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, בבית המקדש השלישי, תיכף ומיד ממש.

(משיחת שבת פרשת בחוקותי, כ"ב באייר ה'תשמ"ט; התוועדויות ה'תשמ"ט כרך ג, עמ' 192)

סגולה לעניין הגאולה וברחמים

ישנה סגולה מיוחדת בספרו של רשב"י בנוגע לעניין הגאולה: "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר . יפקון ביה מן גלותא ברחמים".

ובזה גופא ישנה הדגשה מיוחדת שהיציאה מהגלות היא "ברחמים" – בהתאם לעניינו של רבי שמעון בר יוחאי שעבודתו היא עליידי התורה ("תורתו אומנותו"):

מבואר בכמה מקומות החילוק שבין פעולתו של חוני המעגל עליידי תפילה, לפעולתו של רשב"י עליידי התורה בקשר לירידת גשמים – שאצל חוני המעגל היה צורך בהשתדלות מיוחדת הקשורה עם עניין של צער, "עג עוגה ועמד בתוכה ואמר . . איני זז מכאן כו", ואפילו אחרי זה – "התחילו גשמים מנטפין", טיפין טיפין בלבד, ואחר כך – "התחילו לירד בזעף", באופן ד"רוב טובה", ורק אחרי כל ההשתדלות – ירדו גשמים כתיקונן; מה שאין כן אצל רשב"י – "זימנא חדא הווה צריכא עלמא למיטרא", וכשבאו אצל רשב"י, אמר תורה על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ומיד ירדו גשמי ברכה כתיקונן...

ובפרט אחרי שכבר נתגלו העניינים דפנימיות התורה ("חיבורא דילך") – החל מזמן האריז"ל שאמר ש"דווקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצווה לגלות זאת החכמה".

עד לזמנו של הבעש"ט, שעל ידו התחילה חכמה זו להתגלות ולהתפשט באופן של הרחבה – בהתאם לדבריו של מלך המשיח (כמענה על שאלתו של הבעש"ט "אימתי אתי מר") "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה". ובמיוחד אחרי התגלות תורת חסידות חב"ד, אשר עליידיה באים העניינים דפנימיות התורה באופן ד"יתפרנסון מהאי חיבורא דילך"...

(משיחת ל"ג בעומר ה'תשמ"ה; התוועדויות תשמ"ה כרך ג, עמ' 2006-2004 – בלתי מוגה)

שאפשרי למלאותה, ואין להתרשם אם בהתחלת העניינים נפגשים בקישוים ולא עוד אלא שגם מכשלה בא לפעמים, וכידוע דברי רז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן, ואין לך דברי הוראה גדולה מזו שהרי היא בהלכות דפקוח נפשות. ובהשתמש בסגנון רבנו הזקן (תניא פרק מ"ד) ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדרגת רועה ישראל, בכל זה אפס קצהו ושמץ מנהו ישנו בכל אחד מישראל ובפרט בעסקנים העוסקים בשטח החינוך, עכ"פ ביכולת ובכח – ולכן כאן המקום להתבונן בתורת הבעש"ט ששמענוה מכ"ק מו"ח אדמו"ר בש"ק בראשית תרצ"ז, על הפסוק קומי אורי, וזה לשון רשימת אחד השומעים, מאמר הבעש"ט היה לנשיאי ישראל, ואמר להם, אתם נשיאי ישראל המלומדים תורה לבני ישראל ועושים לטובת הרבים מה יהיה אתכם בעצמכם, המענה על כך הוא קומי אורי באור הפרטי והכללי כי בא אורך – חסר בהרשימה – ואף כי מצד אי סיום הרושם, אין ברור סיום העניין, על כל פנים ברורה הבעיני וברור גם כן שמניחים הנ"ל התורה והעבודה בשביל טובת הרבים ולא לבד שמאשרים הנהגתם זו אלא שמברכים אותם באור הפרטי והכללי גם כן.

והנה להשיג עומק העניין יש להאריך בזה כהנה וכהנה ועדיין לא יתמצה כולו, אבל כיון דאנן בהנוגע לפועל עסקינן, ידועה בזה הבחינה בהנוגע להנהגה בפועל, ובלשון כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ונקוט האי כללא בידך וזכור אותנו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהיה לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותיה של נפש הבהמית (הועתק בהיום יום כ"ג סיון תש"ג).

דוגמה חיה למושפעים

לפועל קובע הרבי:

ואם לקולי ישמע, יגביר חיילים בעבודתו חינוך בני ובנות ישראל שהשפעתו עליהם הן בהמוסד והן שמחוץ למוסד, ויביט על הענין כמו שהוא לאמיתתו ובפנימיותו, שמתעסק הוא באלו אשר על כל אחד ואחת מהם נאמר בנים אתם לה' אלקיכם, וכל דבר שמקרב אותם לאבינו שבשמים וכל פעולה בזה

מהתעסקותו בחינוכם של אחרים אבל מה יהי במצבו הוא ובעניניו אשר יום רודף יום וכו'. ובודאי נודע לו אשר בעיניו זו ודכדוכי נפש אלו עתיקים הם ומבלבלים הם את כל העוסקים בצרכי צבור בכלל ובשטח דעסקנות צבורית התופסת ומקיפה את כל האדם כולו ביחוד, ומובן גם כן שלא בכל התקופות ולא לכל האישים שוה הפתרון של הבעיני ותשובת שאלה עיקרית זו, ואינה דומה שעת מלחמה לשעת שלום, שעת חירום לשנים כסדרן. ופשיטא שאינו דומה מי שכשרון מיוחד לו בעסקנות לזה אשר ענינו בזה הוא באופן דאתכפיא,

ועל פי דברים האלה אשר מובנים הם וגם פשוטים להמתבונן אפילו שעה קלה בהשקפת עולם של תורתנו תורת חיים אשר כלל גדול בה, ואהבת לרעך כמוך וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא. מובן אשר בדורנו דור יתום, ומאידך גיסא דור דעקבתא דמשיחא סוף הגלות והכנה קרובה לאתחלתא דגאולה האמיתית, אשר עליה נאמר שתהיה גאולה שלימה, ואת אומרת שאף איש אחד מישראל לא ישאר בגלות, בגלות כפשוטה, וגם בגלות ברוחניות, מוכרחת השתתפות כל אחד והשתדלותו בקבוץ נפשות בני ישראל וקירובם לגואל ישראל הוא השם יתברך נתן התורה והמצוה, אין איש נקי מעבודה קדושה זו, על כל פנים זמן מסוים בכל יום שבוע וחדש,

וככל אשר יגדל כשרון האיש בעבודה זו תגדל גם כן כמות הזמן עליו להקדיש לה, שמוזה מובן גם כן שישנם כאלו אשר עיקרם הוא דוקא עבודה האמורה, וכל שאר עניניהם הכשר מצוה הם גם לעבודה זו, ובמלות אחרות זוהי המצוה דביה הוה זהיר טפי (עיי' אגרת הקדש לרבנו הזקן סוף פרק ז') ובספר השיחות קיץ ת"ש עמוד כ"ב, ובהערה שם), וכל שאר התורה והמצוות שלו עולים דרך מצוה זו, מלמטה למעלה, וכל המשכות והשפעות שלו נמשכים על ידי מצוה זו מלמעלה למטה. אבל מובן גם כן שבכדי לקבץ הניצוצות ובכדי לקרב הלבבות, אינו מספיק טופח בלבד אלא צריך להיות טופח על-מנת להטפוח, וזהו ענין הנתון לאדם למדוד ולהקציב בכל יום ובכל תקופה כמה זמן ומרץ צריך הוא לעבוד בעצמו, עם עצמו ובתוך עצמו, אף שרובו ככולו נתון הוא לעבוד עם הזולת...

וכיון שהקב"ה דורש העבודה הנ"ל בודאי

"מאיר עיני שניהם הוי"

לולי עניין הצלת נפשות לא היה מרדכי היהודי מתעסק בצרכי ציבור, ורוצה להיות "משנה למלך" • מהתמימים תובעים שיוותרו מעיקר עניינם לימוד התורה עבור יהודים אחרים • היכן החידוש יותר: במאמר חז"ל על מאיר עיני שניהם ה' או במה שנאמר "ומתלמידי יותר מכולם"? • כברשימה הקודמת, מובאות בזה התבטאויות הרבי, לצד השוואה למקורות בדברי הפוסקים • מסדרת 'סודותו בהררי קודש'

ויתור על מעלת התורה

פעמים רבות הגדיר הרבי את המצב כיום בדורנו כפיקוח נפשות המחייב לוותר על שלימות אישית לטובת השפעה על הזולת. הדברים מפורזים לרוב הן באגרות קודש הן בשיחות־קודש, ומטבע הדברים ההתבטאויות וההגדרות השונות אינן דומות תמיד אחת לרעותה, וכל התבטאות צריכה לימוד.

שיחה מרכזית בנושא היא זו של פורים תשל"ג ופורים ושבת תשא תשל"ה (לקוטי שיחות כרך טז, עמודים 373-380) והיא מתייחסת להנהגתו של מרדכי היהודי שנתבטל מדברי תורה כדי לעסוק בהצלת נפשות, וכמו גם הנהגת כבוד קדושת אדמו"ר מוהריי"צ ותביעתו מתלמידיו וחסידי. בשיחה הובאו מקורות רבים מתלמוד בבלי וירושלמי, ועוד עשרות מקורות בדברי חז"ל והפוסקים.

בספר 'אשכילה בדרך תמים' (ארץ הקודש תשמ"ג) נאספו הוראות רבות לתלמידים במכתבים כמו גם בשיחות לעניין ההתמסרות לזולת, הפצת

היהדות הפצת המעיינות וכו'. מחד קובע הרבי כי בד בבד עם הברור והפשוט שעיקר עניינם של תלמידי הישיבות הוא לימוד התורה, עם זאת במצב של פיקוח נפש נדרש לפעמים ויתור ומסירות־נפש גם מצידם, שעליהם לוותר במקצת על טובתם האישית. מאידך בסופו־של־דבר ישתלם להם הדבר מבחינה רוחנית. הנה משפט מסכם משם בלשונו הק' ('אשכילה' שם עמ' 315):

התלמידים ידעו אשר תפקידם הוא ללמוד תורת הנגלה ותורת החסידות אלא שמפני צורך השעה פקוח נפשות ממש מוכרחים להקדיש מזמנם ולהתעסק בהצלת נפשות ולבם צריך להיות מיצר על כך.

וכן לגבי מרדכי הצדיק (לקוטי שיחות כרך טז עמ' 377):

מרדכי (וכמוהו גם רוב הסנהדרין) היה סבור שעליו להיות "משנה למלך" – אף אם בשל כך יחסר "גדלות" של "גדול תלמוד תורה", כדאי בשביל "הצלת נפשות" (ראה א"ז יורה דעה סוף סימן רנ"א) להיות "דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו". אבל (מדגיש הרבי בהערה 27) לולי העניין ד"הצלת

נפשות" לא היה עוסק בצרכי־ציבור, מצד מעלת תלמוד־תורה.

אחים בסכנה!

בשיחה אחרת (לקוטי שיחות כרך לב עמ' 125) קובע הרבי:

ומזה גם הוראה ברורה לדורנו זה במיוחד, שהרבה מאחינו בני ישראל נמצאים בעוונותינו הרבים במצב של סכנת טביעה רוחנית בפועל ממש (והרי זה נכלל ב"דם רעך") שהזוהרה תורה "לא תעמוד על דם רעך", ומוטל על כל אחד ואחד החיוב לעשות ככל מה שביכולתו להצילם ולהחיות נפשם.

ומציין בהערה 35 (על "דם רעך"):

כן נקט להלכה בשו"ת מהרשד"ם חלק יורה דעה סימן רד (הובא בכנסת הגדולה לטור חושן משפט סימן תכו) – לעניין הצלת נפשו מני שחת שלא ישתמד או שאם נשתמד להושיבו לדת משה. ובשל"ה חלק תורה שבכתב פרשת קדושים (שמה, ב) "כל־שכן בהצלת הנפש שאם יראנו עושה עבירה שמאבד עולמו יצילהו" (וראה גם מנחת־חינוך מצוה רלט. וראה שקלא וטריא בביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג ח"א עשה כח (קעב, א ואילך)).

סייעתא דשמיא שלא בערך!

העסקן המפורסם הרב שלום דב ליפשיץ (ז"ל) שעמד לימים בראש ארגון הפעילים, פנה פעם 'א' אלול תשי"א) אל הרבי בראשית דרכו בעסקנות לגבי התלבטות בדבר מסוים. בתגובה השיב לו הרבי באגרת ארוכה (ט"ז אלול תשי"א – אגרות קודש כרך ד' עמ' תפ"תפא):

קיבלתי מכתבו ממוצש"ק א' אלול, ותכנו אשר משתתף בעבודת "חבר פעילי מחנה התורת", ורואה הוא פרי טוב בעמלו, אבל כיון שהציבור החרדי באה"ק ת"ז לא נענה לקריאתם כדבעי למיעבד ובמילא כל העבודה מוטלת עליהם, וזה גורם אצלו לביטול תלמוד־תורה, ושואל האם כדאי הדבר בשבילו, או בלשונו הוא, אם מחוייב לעזוב את נפשו בעבור נפשות אחרים. הנה נבהלתי לשאלה זו, בה בשעה שהקב"ה

הצליחו ונתן לו האפשרות להציל נפשות בני ובנות ישראל מכפירה ר"ל ולעזור להם שישארו יהודים נאמנים לה' ולתורתו, שזהו רואים גם בעיני בשר ובמוחש, הנה בא יצרו ומסיתו לאמור, מי יודע אם זהו ענין ומוטב לך להתעסק בעסקים אחרים אשר אז אפשר שתשגשג בתורה וכו' וכו'.

ידוע פסק דין בגמרא אשר מצוה שאי אפשר לעשותה על־ידי אחרים מבטלים תלמוד תורה בשבילה (מועד קטן ט, ב), וידוע גם כן מאמר הגמרא בתמורה (טז, א) על הפסוק עשיר ורש נפגשו מאיר עיני שניהם ה', אשר כשעשיר בתורה עוזר לרש בתורה, הרי מאיר עיני שניהם, שגם להנותן נתוסף בלימוד תורתו, שזהו הרבה יותר ממאמר רז"ל (תענית ז, א) הרבה למדתי מרבתי ומחברי, ומתלמידי יותר מכולם, כי המאמר בתענית מספר מה שאדם לומד כפי יכלתו הוא, וכדיוק הלשון למדתי, מה שאין כן הבטחת רז"ל בתמורה דמאיר עיני שניהם ה', היינו ששמעתתא דבעי סייעתא דשמיא, הנה מבקשים בזה אור כפי יכולת ה', כמובן שזהו שלא בערך.

כוונתי בזה שלא לבד שעל־ידי ביטול תורתו לאיזה זמן עושה הוא כציווי התורה וכמאמר רז"ל במו"ק הנ"ל, אלא עוד זאת שביטולה של תורה זה הוא גופא קיומה, כי על ידי זה נעשה לבו ומוחו זכים אלף פעמים ככה, אשר במעט זמן יצליח בלימודו שלא בערך...

אחתום מכתבי באיחולי הצלחה בעבודתו בקודש, אשר בדרך ממילא ימשיך לו הצלחה גם כן בלימוד התורה ביראת שמים וילך הלך וגדול בתורה ויראה גם יחד.

אתעניין לדעת במה היה אופן לימודו קודם שנכנס בעבודת חבר פעילי מחנה התורת הנ"ל, ואם יש לו עתה שיעורים קבועים בתורת הנגלה ובתורת החסידות.

אין איש נקי מעבודת הקודש!

שוב נדרש הרבי לשאלת איש חינוך החסיד רבי אלכסנדר בן־נון ז"ל ששאל: "מה יהיה עם עצמי?".. הנה תשובת הרבי באגרת מיום י' ניסן תשי"ז, אגרות קודש כרך טו עמ' כט"לא:

במה שכותב שלפעמים עושה חשבון בנפשו